

ει και εν αγνοια, εργαζονται και εις τουτο αδιστακτως πιστεύουσι, τουτο γινεται δηλον εκ της προόδου αυτων προς τελειοποίησιν.

Εάν ο θεός, ως απεδείχθη, ηναι εν συμφόν, παντοδύναμον και ελεύθερον, εν ενι λόγω ενεργεία τέλειον και προσωπικόν, πρέπαι και ο άνθρωπος να αγωνίζεται να αφομοιωθη προς αυτό· διότι προς τουτο αφομοιούμενος, υπερ κατορθοι τον νόμον εκπληρών, θα γείνη ευδαιμών και μακάριος. Εάν δε η ελευθερία εκ της του νόμου εκπληρώσεως κρέμηται, φανερόν οτι η του ανθρώπου ελευθερία δεν είναι απόλυτος ουδ' αρχική· διότι εξαρτωμένη εκ της του νόμου εκπληρώσεως υποθέτει αυτήν, ως και η τελειότης και μακαριστοτάτη αυτού ευδαιμονία.

Τα ειρημένα νομίζομεν ικανά προς απόδειξιν οτι η ιστορία δείται της σπουδής της φιλοσοφίας· διότι άνευ αυτής είναι αδύνατον να εμβολυνη τις εις την έννοιαν των γεγονότων και τον προορισμόν των εθνών· λέγοντες όμως οτι αυτή δείται της σπουδής της φιλοσοφίας δεν έννοοῦμεν οτι το πραγματικόν της ιστορίας πρέπει να εξαίρεθη· διότι τότε η ιστορία ηχτο φανταστική, άνευ βάσεως και διά τουτο ψευδής· το πραγματικόν μάλιστα πρέπει να αποτελη την βάση αυτής· διό πρέπει τις τας καλουμένας γενικὰς ιστορίας, αίτινες δεν είναι άλλο η συλλογαί και εν αις το ίδιον, το πραγματικόν, σβέννυται, να αποφεύγη, να σπουδάζη δε τας πηγὰς και τας ιδιαιτέρας ιστορίας, πρό πάντων όμως τά πρωτότυπα και άμίμητα των προγόνων έργα.

Εκ της γενικῆς επόψεως της μέχρι τουδε των επιστημῶν σειράς καταδείκνυται το μέγα των επιστημῶν δένδρον, εκ του οποίου των κλάδων και η των σχολῶν προς αλληλάς σχέσις αποδείκνυται (1).

Επειδή δε και ο οργανισμός είναι της φύσεως, αναφέρεται

---

(1) Επειδή οι φοιτητα έχοντες τας εδηγίας του Πανεπιστημίου ανά χειρας δύνανται να ρυθμίσωσι την περί τας επιστήμας άκρόασιν κατά τά παρ' ημῶν περί της συναφείας των επιστημῶν έκτεθέντα. θιωροῦμεν περιττόν να διαγιάψωμεν εκάστης επιστήμης τά μαθήματα ιδίως.

εις τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ ἡ ἰατρικὴ καὶ αἱ ταύτης ἐπιστῆμαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἐμφανίζεται, συνέχεται καὶ ἡ ψυχολογία μετὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ μαθηματικὴ ὡς ἐξ ἀφαιρέσεως ἐπιστήμη ὑποθέτει τὰ φυσικὰ, συνδέεται καὶ αὕτη μετ' αὐτῶν.

Ἐπειδὴ δ' ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ λόγου ἀνωτέρας φύσεως ἀποδείκνυται, δι' αὐτοῦ δὲ μετέχει τοῦ Θεοῦ, καὶ γλώσσης καὶ ὀρησκείας καὶ πολιτείας καὶ ἱστορίας καὶ ἐπιστήμης, γίνεται φανερόν ὅτι αἱ ταύτων ἐπιστῆμαι εἶναι ἀνώτεραι τῶν φυσικῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ ἀντικείμενά ταῦτα μετὰ τοῦ ὄντως ὄντος συνέχονται, ὀρίζονται καὶ αἱ τούτων ὑπὸ τῆς τούτου καὶ ἡρτηνται ἐξ αὐτῆς.

Ὡς δ' αἱ ἐπιστῆμαι μετ' ἀλλήλων συνέχονται οὕτω συνδέονται καὶ αἱ σχολαὶ μετ' ἀλλήλων, καὶ ἡ μὲν ἰατρικὴ προηγείται εἰς τὴν σειρὰν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀναφερομένη, μετ' αὐτὴν δὲ ἔρχεται ἡ φιλολογικὴ, κοτόπιν δὲ ἡ θεολογικὴ, τελευταία δ' ἡ νομικὴ ἢ δὲ φιλοσοφικὴ τὸ ὅλον πανεπιστήμιον ἀληθῶς περιλαμβάνουσα καὶ τὰς ἐπιστήμας ζωογονοῦσα δὲν δύναται ἰδίαν κυρίως νὰ ἀποτελέσῃ σχολήν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων νομίζομεν ὅτι διπλοῦν ἐξεπληρώσαμεν σκοπόν, πρῶτον μὲν ὅτι τὴν τῆς ἐπιστήμης ἔννοιαν κατεδείξαμεν καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἔχει νὰ ἐγγυᾶράξῃ ἡ νεότης ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ βίῳ, ἵνα μὴ μένη ἀνούθετος καὶ ἀμριταλαντεύηται καὶ περιπλανᾶται ἀσκόπως ἐν αὐτῷ, δεύτερον δὲ ὅτι ἐξεθέσαμεν τὴν συνάφειαν τῶν ἐπιστημῶν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸν τρόπον τοῦ σπουδάζειν.

Σπουδάζαντες ὅσον αἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις καὶ τὰ μικρὰ βοηθητικὰ μέσα ἐπέτρεπον ἡμῖν νὰ διαγορεύωμεν τὴν νῦν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κατάστασιν ἐψάυσαι τῶν μεγάλων αὐτῶν ζητημάτων, ἵνα διὰ τῆς ἐγέρσεως μᾶλλον ἢ τῆς λύσεως αὐτῶν ἐμποιήσωμεν τῇ νεότητι ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν πρὸς τὴν ἐπιστήμην.

Ἐπειδὴ δὲ ἄνευ ἐλευθερίας ζῆλος καὶ ἐνθουσιασμός πρὸς τὴν

ἐπιστήμην δὲν ἐγείρεται, ἠθικὴ καὶ δικαιοσύνη δὲν θεμελιού-
ται, ἀνάπτυξις τῶν τε φυσικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων,
πρόοδος τῶν νέων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, βελτίωσις τῶν τῆς πό-
λεως, σωτηρία, εὐκλεία καὶ εὐδαιμονία δὲν γίνεται, συζήτησις
νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἀλήθειαν νὰ εὐρεθῇ δὲν δύναται· ἐπειδὴ ἄνευ ἐλευ-
θερίας τὰ πολυτιμότερα τοῦ ἀνθρώπου δίκαια καὶ καθήκοντα ἀ-
νχιροῦνται, ὡς τῆς βουλήσεως ἀνχιρομένης, καὶ πλεῖστα τῶν ἐν
τῇ πόλει θεσμοθεσιῶν καταργοῦνται, καὶ ἠθικὰ ἀρετὰ ἐκβάλλου-
νται, τὸ ὑπεύθυνον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἄνθρωπος αἰρεται, με-
τεχειρίσθημεν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν εἰκόσιν βάσιν τῶν λό-
γων ἡμῶν. Καίτοι δὲ τὸ ἔργον ἡμῶν δὲν εἶναι πραγματεία
τελεία ἀλλὰ δοκίμιον, ἐδημοσιεύσαμεν ὁμῶς ἐλπίζοντες ὅτι
δύναται τοῦλάχιστον νὰ παρακινήσῃ ἄλλους δυνάμενους νὰ
εἰπωσὶ καὶ βελτίονα καὶ τελειότερα καὶ τὸ ἔργον ἡμῶν τὸ
λαθὸν ἀρχὴν ἀποπερατώσωσι πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ τῆς νεότη-
τος καὶ τῆς πατρίδος.

Σὺ δέ, ὦ νεότης, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ πνευματικῆς
βίος ὀρίζει τὸν ὅλον ἔπειτα βίον, ὅτι ἡ μόρφωσις καὶ τοῦ
νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἐν αὐτῷ διατυποῦται, ἐν δὲ τῷ πρακτι-
κῷ βίῳ οὔτε τὸ φρόνημα οὔτε τὰ σφάλματα διορθοῦνται, ἀγιο-
νίζου τὸν μέγαν τοῦτον καὶ ἱερὸν ἀγῶνα· διότι οὔτις μόνον
δύναται εἰς τὸ ὄντως ἀτίθειον καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθή-
κοντός σου βλέπουσα νὰ φανῆς τοῦ προορισμοῦ σου ἀξία,
ἀξία τῶν προσδοκιῶν τοῦ Τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος καὶ τοῦ
ἔθνους, καὶ βέλτιστον καὶ ὑψηλὴν παιδείουσιν κτησαμένη καὶ ταύ-
την μετὰ ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀγωγῆς συνδέουσα καὶ οὔ-
τω τῶν ἡμῶν λόγων ἀνωτέρω δεικνυμένη νὰ καταστήσῃ ἡ ἀ-
σφαλῆς καὶ ἐδραία βάση τῆς πολιτείας καὶ ταύτην λαμβάνου-
σα νὰ καταστήσῃ καὶ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆς ἐλευθερίαν
ἀσφαλεστέραν.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Πρόλογος	σελ.	3.
I. Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς πανεπιστημιακῆς σπουδῆς	σελ.	5.
II. Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν πανεπιστημίων.	σελ.	16.
III. Περὶ τοῦ τρόπου, τῶν ὑποθέσεων τῆς πανεπιστημιακῆς σπουδῆς καὶ τοῦ πανεπιστημιακοῦ βίου.	σελ.	48.
IV. Περὶ τῆς σπουδῆς τῆς φιλοσοφίας	σελ.	63.
V. Περὶ τῆς σπουδῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	σελ.	111.
Περὶ τῆς ἰατρικῆς	σελ.	120.
α) Περὶ τῆς ψυχολογίας	σελ.	128.
β) Περὶ τῆς μαθητικῆς	σελ.	136.
γ) Περὶ τῆς λογικῆς	σελ.	137.
δ) Περὶ τῆς φιλολογίας	σελ.	140.
VI. Περὶ τῆς θεολογίας	σελ.	143.
VII. Περὶ τῆς τέχνης	σελ.	159.
VIII. Περὶ τῶν Πολιτικῶν ἐπιστημῶν	σελ.	166.
IX. Περὶ τῆς ἱστορίας	σελ.	201.

ΕΠΙΔΙΟΡΩΣΕΙΣ.

~~καὶ τὰς ἐπιδιορῶσεις~~

Ἐν σελ. 15, στιχ. 23. ἀντὶ θεωρηθῆ ἀνάγνωθι θεωρῆ. ἐν σελίδι 46 στιχ. 17. ἀνάγνωθι δεικνύναί. ἐν σελ. 50. στιχ. 25. ἀντὶ δὲν ἀποκτάται ἢ δὲ ἐπιστήμη ἀνάγνωθι δὲν ἀποκτάται δὲ ἢ ἐπιστήμη. ἐν σελίδι 54 στιχ. 25. ἀντὶ πρόχειρον ἀλλὰ τὴν λύσιν ἀνάγνωθι ἀλλὰ πρόχειρον τὴν λύσιν. ἐν σελ. 58. στιχ. 28. ἀντὶ λιμόν ἀνάγνωθι λοιμόν. ἐν σελίδι 59 στιχ. 22 ἀντὶ ἐθνικᾶς ἀνάγνωθι ἠθικᾶς. ἐν σελ. 100 στιχ. 5. ἀντὶ τῆς ἀνάγνωθι τοῖς (ἔθνεσι). ἐν σελ. 102. ἀνάγνωθι φερομένη. ἐν σελ. 109 στιχ. 7. ἀντὶ ὁ καὶ ἀνάγνωθι καί. ἐν σελίδι 111. ἀντὶ καὶ ἂν ὑποτεθῆ, δὲ ἀνάγνωθι καὶ ἂν ὑποτεθῆ δὲ ὅτι κτλ. ἐν σελίδι 113. στιχ. 7. ἀντὶ τῶν δὲ ἀνωτέρων ἀνάγνωθι τῶν νεωτέρων καὶ στιχ. 13. ἀντὶ ἐν ἀνάγνωθι ἐν. ἐν σελίδι 123 στιχ. 14 ἀντὶ θυτοῖς ἀνάγνωθι φυτοῖς. ἐν σελ. 126 στιχ. 15 ἀντὶ ὑποκειμένου ἀνάγνωθι ὑποκειμενικοῦ. ἐν σελίδι 127 στιχ. 22 ἀντὶ τὴν φιλόσοπον ἀνάγνωθι τὸν φιλόσοπον. ἐν σελίδι 128 στιχ. 10 ἀντὶ τὸν ὄν ἀνάγνωθι τὸ ὄν. ἐν σελ. 131 ἀντὶ αὐτοσυνειδότης ἀνάγνωθι αὐτοσυνειδότης. ἐν σελίδι 132 στιχ. 23. ἀντὶ ἢ μὲν τὸν θεὸν βούλησις ἀνάγνωθι ἢ μὲν πρὸς τὸν θεὸν βούλησις. ἐν σελίδι 134 στιχ. 24 ἀντὶ τοῦ νοῦν ἀνάγνωθι τὸν νοῦν. ἐν σελ. 135 στιχ. 20 ἀντὶ καὶ τὸ τί σῶμα ἀνάγνωθι καὶ τὸ τί τὸ σῶμα κτλ. ἐν σελίδι 144 στιχ. 15 ἀντὶ βελτίονος ἀνάγνωθι βελτίονος. ἐν σελίδι 145 στιχ. 15 ἀντὶ ικανός ἀνάγνωθι ικανῶς. ἐν σελίδι 156 στιχ. 15 ἀντὶ ἄλλα ἀνάγνωθι ἄλλο καὶ στιχ. 15 ἀντὶ τῆς ἀνάγνωθι τὴν. ἐν σελίδι 174. στιχ. 5. ἀνάγνωθι ὁ ἄνθρωπος.

~~καὶ τὰς ἐπιδιορῶσεις~~

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

•••••

ΑΘΗΝΩΝ.

	Σὺλ.α.
Δ. Σ. Στρούμπρος.	4.
Ἰω. Γ. Παπαδάκης.	4.
Γ. Δοκός.	4.
Ἀλεξ. Κοντόσταυλος.	4.
Ἰωάννης Βενέτης.	4.
Στ. Τρικαλιώτης.	4.
Δ. Τσίμας.	4.
Στυλιανὸς Κωνσταντινίδης	4.
Στέφανος Παγίδας	2.
Γεδών Φ. Πάτριος.	2.
Γερμανὸς Κ. Τσενίδης.	4.
Ἰθανάσιος Β' Τρυγόνης	4. ἑξ Ἀργυρίου
Ἰθαν. Δ. Οἰκονόκουλος	4.
Νικόλαος Α. Σάβας.	Μακεδόνι. 1.
Ἀργύριος Μηλόρδος.	
Ἰμμ. Ἰω. Ζούλιας.	1.
Α. Ἀναγνωστῆς	Ζακύνθιος 1.
Χ. Ἀναστασιάδης	1.
Χριστόδουλος Δημ.	1.
Ἀλέξιος Δ. Τσέρης.	1.
Γ. Ἐμβουτσάνας.	1.
Ν. Α. Κορμπίδης.	1.

Β. Γ. Σκορδέλης.	1.
Σ. Ν. Νοταρᾶς.	1.
Ἄριστ. Γ. Κολοκουτόπουλος.	1.
Δημήτριος Καλαμαριώτης.	1.
Μαργαρίτης Δήμιτσας.	1.
Στέφανος Παππαῖ.	1.
Ἰωάννης Καπετανάκης.	1.
Λ. Καρυοφύλλης.	1.
Δημήτριος Χ. Μπύτζου.	2.
Ἀναστάσιος Τάγης.	1.
Μάρκος Χ. Ἰωάννου.	1.
Γεώργιος Περίδης.	1.
Π. Κομνηνός.	1.
Ἄ. Γαρσῆς.	1.
Χ. Θ. Χαιρόπουλος.	1.
Ν. Α. Κουμπίδης.	1.
Κωνστ. Ἰωαννίτης.	1.
Α. Γ. Ἀντωνιάδης.	1.
Ι. Ἰατρίδης.	1.
Α. Π. Μάνδρας.	1.
Κωνστ. Πορφυρόπουλος.	1.
Θεμιστοκλῆς Παπαλουκᾶς.	1.
Σαλουμίδης.	1.

ΣΥΡΟΥ.

ΜΑΘΗΤΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Γ. Σουρίας.	Γυμνασιάρχης.	1.
Ν. Πετροῦς.	Καθηγητής.	1.
Ἰωάννης Γ. Δούμας.		1.
Μιχαήλ Ἀθανίας.		1.
Φραγκ. Γ. Δελαγραμμάτικος.		1.
Σ. Σταματιάδης.		1.
Μιχαήλ Ι. Ἰωαννόπουλος.		1.

Γ. Ι. Παππάζογλου.		1.
Στέφανος Σολομωνίδης.		1.
Στυλιανός Δ. Εὐαγγελينوῦ.		1.
Ἐμμανουήλ Ν. Καρτερός.		1.
Ἀριστοφάνης Ἀναστασίου.		1.
Πέτρος Τιβέριος.	Τήνιος.	1.
Κωνστ. Καραολάνης.		1.
Ἄνδρέας Ν. Ψαράκης	Πάριος.	1.
Γεώργιος Σακελλαρίδης.	Κάσιος.	1.
Δημήτριος Σ. Εὐστρατίδης.		1.
Νικόλαος Σακελλίδης.	Τήνιος.	1.
Χριστόδουλος Χαντσόγλου	Σάμιος.	1.
Γεώργιος Ἀντωνίου.		1.
Μ. Σ. Βαρότσης.		1.
Λ. Θεόδωρος.	Συρναῖος.	1.
Βαρθολομαῖος Ἀλεξάνδρου.		1.
Δημοσθένης Ἀθαντόνις	Καλκιδεύς.	1.
Στέφανος Λιβανός	Χίος	1.
Ἰωάννης Ν. Βότσης.	Ἰδραῖος.	1.
Γεώργιος Κουφάκης.	Τήνιος.	1.
Ἠλίας Δ. Μπετσάκης.	Ἀρεούπολις.	1.

ΣΠΑΡΤΙΣ.

Ἐμμ. Ι. Συρούσης.	Σπαρτιάτης.	1.
Ἰωάννης Μιχαλοπετράκης.		1.
Ἰωάννης Καρζής.	Φαρμακοποιός	1.
Παναγιώτης Σαμανάκης	δικηγόρος.	1.
Δ. Τσιβανόπουλος.	δικηγόρος.	1.
Ἰωάν. Γεωργιάδης	ἰατρός.	1.
Ἰωάννης Βουρλουκόπουλος		1.
Εὐστάθιος Κυρούσης.		1.
Κωνσταντῖνος Κυρούσης.		1.
Ἀναστάσιος Κωρφιοτάκης.		1.
Σπύρος Λυμπερόπουλος.	Φαρμακοποιός.	1.

Προκόπης Μαρούσης.		1.
Περγόπουλος	Δικηγόρος	1.
Ιωάννης Μαρούδης.		1.
Γεώργιος Βλαχάκος.		1.
Σωκράτης Σσιβανόπουλος.		1.

Ἐξαιτούμεθα συγγνώμην παρὰ τῶν Κυρίων Συνδρομητῶν,
ὅσων τὰ ἑνόματ' αὐτῶν λαβόντες ἐγκλίμως δὲν κατεχωρίσαμεν.

•••••

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ